

pravoslavnicii legiuirii săi părinți, dumnealui spatarul Vasile Alecsandri cu soția sa Elena născută Cozoni, căruia atunci prunc, lucrările sfintului botez în drept slăvitoarea noastră credință, după așezămînturile sfintei și marea biserică a răsăritului, i s'au săvîrșit de preotul Ioan dela Biserica Precista din arătatul târg, la 22 a aceleiași luni Iunie, iar nași i-au fost moșul său, dumnealui Mihalachi Cozoni. Drept aceea, spre încredințarea nașterii și a botezului în pravoslavie a numitului Vasile Alecsandri, fiind mai sus pomeniților săi părinți, i s'au dat această mitrică deasupra cu iscălitura Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovii și cavaler I. I. Veniamin, iar gios adevărită cu punerea peceteii și cu iscăliturile cilenurilor acestii Dicasterii. 1835. Iulie 12, No. 333”.

„Pe dosul acestei hârtii – notează Gheorghe Ungureanu în *Cetatea Moldovei* – este scris de tatăl său: «Vasilică este născut la 14 Iunie 1818 în târgul Bacăului, botezat în lege pravoslavnică de preotul Ioan dela biserica numită Precista din Bacău; iar nănaș i-au fost moșul său Mihalache Cozoni. Părinți: Spatarul Vasile Alecsandri, mama spătăreasa Elenco Alecsandri, născută Cozoni».”

Cercetătorul este îndreptățit să conchidă: „Susținem data de 14 Iunie 1818, pe care ne-o arată acest act eliberat de Mitropolia Moldovii « după încredințarea ce s-au luat din sprăfcă »”. Despre 1821 se pronunță în termeni dubitativi: „Credem mai mult în știința tatălui său despre nașterea copilului Vasilică decât martorii care au servit la facerea unui act la 1873 la Tribunalul Bacău, care arată data nașterii 1821”. Este prilejul de a emite și o sugestie: „Acei care vor să se convingă de nesinceritatea actelor de naștere făcute cu martori, la căsătorii, să cerceteze dosarele de căsătorii și vor constata că atât mirii și mai ales miresele își micșorează vrâsta. De altfel legiuitorul a avut în vedere aceasta[,] și actele de acest fel, menite a facilita căsătoria, nu mai sunt bune « decât a servi numai în caz de căsătorie »”.

Ioan Dănilă³

Bicentener Vasile Alecsandri (1821-2021)
UN POET COMPLEX, ÎN CEA DINTĂI EDIȚIE COMPLETĂ

Vasile Alecsandri, *Opere. Poezii*. Vol. I, II, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2019, 2388 p. (Colecția „Opere fundamentale”).

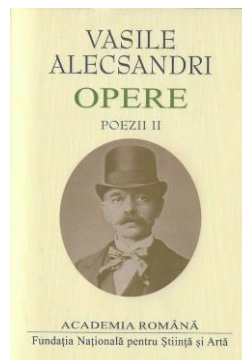
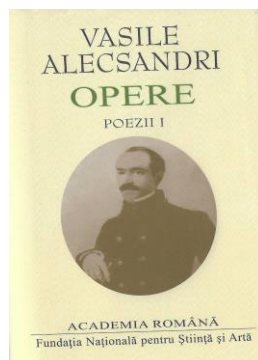
S-au împlinit de curând, pe 21 iulie (stil vechi) – 3 august 2021 (stil nou), două sute de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, personalitate covârșitoare și de prim rang, proteică și polivalentă, cu o rază întinsă de cuprindere, deopotrivă om politic remarcabil, cu vocație de diplomat, și scriitor de talent. Ivirea sa pe lume, întâmplată în iulie 1821, exact în toiul evenimentelor dramatice ale celui an revoluționar coincident cu începutul procesului de modernizare a României, nu poate fi întâmplătoare. A fost, cu siguranță, mâna Destinului, a fost un semn providențial,

³ Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.

căci numai așa poate fi explicat destinul său excepțional sau, mai bine zis, incredibilul său traseu existențial. Cum bine spunea Paul Cornea în 1980, Alecsandri „a devenit și a rămas multă vreme un « semn », unul dintre simbolurile solidarității colective”, întrucât asupra lui „s-a polarizat puterea de investiție mitică a națiunii”. Era firesc să fie așa, întrucât Alecsandri este unica personalitate din istoria românilor implicată plenar în absolut toate momentele cu rezonanță istorică ale țării, având consecințe puternice în viața culturală, socială și politică a României din veacul al XIX-lea. Niciunul dintre evenimentele ținând de făurirea României moderne nu s-a petrecut fără implicarea sa directă, decisivă uneori. A participat activ la toate acțiunile importante ale vremii sale, începând cu Revoluția de la 1848, dezrobirea țăganilor (1855), Unirea Principatelor (1859), continuând cu reformele lui Cuza, cu demnitățile de ministru de externe, deputat în Parlamentul României, ambasador la Paris și Londra și sfârșind cu înființarea Academiei, Războiul de Independență, proclamarea României ca regat (1881), autor al imnului regal/ național, poet al latinității etc. Pe bună dreptate, în 1919, Ibrăileanu formula, în *Însemnări ieșene*, acest incontestabil adevăr: „La orice răspântie a istoriei și culturii române din o bună parte a veacului trecut îl găsești pe Alecsandri. Din cei o sută de ani de cultură și literatură modernă română, Alecsandri domină aproape cincizeci, de la 1840, când apare pe scenă, până la 1890, când moare.”

La 2 iunie 1867, Vasile Alecsandri era numit, prin decret al Domnitorului Carol I, membru al Societății Literare Române, devenită, din 1879, Academia Română. Dar Alecsandri n-a fost doar membru fondator al Academiei Române, ci chiar unul dintre conducătorii acesteia, întrucât, la 6 martie 1884, a fost desemnat să coordoneze, în calitate de președinte interimar, activitatea înaltului for științific și cultural.

Era firesc, așadar, ca în preajma bicentenarului Alecsandri – Academia Română să inițieze o serie de evenimente și manifestări dedicate momentului aniversar. În contextul acestor acțiuni destinate a omagia personalitatea ilustrului înaintaș, și a readuce în atenția publicului opera sa, în integralitatea ei, se înscrie, desigur, și tipărirea – de către Fundația Națională pentru Cultură și Artă a Academiei Române – unei ediții complete de *Poezii* ale lui Vasile Alecsandri, în două volume, însumând nu mai puțin de 2388 de pagini.

Este vorba de o ediție de lux, bibliofilă, executată în excelențe condiții grafice, pe hârtie cromo velină, cu numeroase ilustrații. Sponsorizată de Consiliul Județean

Bacău și editată sub egida unei fundații, respectiva ediție n-a putut fi pusă în vânzare, exemplarele fiind donate bibliotecilor publice, publicațiilor de profil, instituțiilor culturale și de învățământ, unor critici și istorici literari etc. Anterior, în aceeași prestigioasă colecție a Academiei Române – intitulată „Opere fundamentale” și coordonată de acad. Eugen Simion – au apărut două volume de *Opere* ale lui Șerban Cioculescu, un volum *Dimitrie Cantemir* (cuprinzând trei dintre scrierile sale în limba latină) și patru volume *Școala Ardeleană* (câte unul pentru fiecare domeniu de activitate)...

Reamintim că, în iulie 1921, primul centenar al nașterii lui Alecsandri a fost sărbătorit cu fastul cuvenit în absolut toate instituțiile de cultură și de învățământ de pe întreg cuprinsul României Mari! Academicianul Sever Zotta, pe atunci director al Arhivelor Statului din Iași (unde se află cele mai multe acte și documente referitoare la Vasile Alecsandri și la familia sa) a tipărit atunci o lucrare fundamentală intitulată *La centenarul nașterii lui Vasile Alecsandri. 1821–1921* – rămasă până astăzi drept cea mai importantă sursă pentru cercetătorii biografiei marelui scriitor. Sever Zotta își exprima atunci speranța că – grație documentelor „conforme”, originale adică, pe care le făcuse publice nu doar în menționata monografie, ci și în articole din periodicele *Bucovina* (Cernăuți) și *Revista Arhivelor* (București) – controversa privind data nașterii poetului „va fi definitiv închisă”. Din păcate, n-a fost să fie așa, întrucât există și astăzi unii care – din ignoranță sau cu rea-credință – încearcă să propună o altă dată de naștere pentru Vasile Alecsandri. Cu atât mai mult ar fi trebuit să înceteze astăzi controversa stupidă în cazul datei de naștere al lui Alecsandri, cu cât între timp, din 1921 încoace, au apărut noi informații, bazate pe documente pozitive, care confirmă data de 21 iulie 1821 ca dată de naștere a poetului, dată pe care el a menționat-o ca atare, în repetate rânduri, atât verbal, cât și în documente scrise. În această privință, Marta Anineanu, specialist în ecdotică dar și bună cunoscătoare a biografiei poetului, spunea: „Alecsandri, scriind despre viața sau aniversările sale, nu a greșit niciodată data nașterii, calculul ducând întotdeauna la anul 1821”. De altfel, Alecsandri și-a scos actul de naștere, eliberat și legalizat de Tribunalul Bacău, cu nr. 5920 din 30 martie 1873, întrucât numai pe baza acestuia a putut să o treacă pe numele său pe fiica sa, Maria, la 25 iunie 1874. Tot pe baza acestui act de naștere se va putea căsători, la 3 octombrie 1876, cu Paulina Lukasiewicz după cum ne spune Sever Zotta în prețioasa sa monografie (pp. 37-38). În *actul de căsătorie*, al cărui conținut e reprodus de N. Zaharia în monografia *Vasile Alecsandri. Vieța și opera lui*, din 1919, se face referire la actul de naștere al poetului. Și tot Sever Zotta va descoperi, la Arhivele Statului din Iași, un alt document de covârșitoare importanță pentru data nașterii lui Alecsandri, și nu numai. Este vorba despre o „schiță genealogică”, întocmită, la 24 iulie 1846, de către Dumitrachi Cozoni, bunicul dinspre mamă al lui Vasile Alecsandri, în care sunt acribios consemnate, într-o reprezentare grafică, numele și data de naștere ale tuturor celor din neamul Cozoni, între care poetul era, firește, cel mai important. Așa, de exemplu, aflăm, din menționata „schiță genealogică” nu doar data nașterii poetului, ci și faptul că acesta n-a fost nici primul copil al părinților săi (cum crede Al. Piru), nici al doilea (cum scrie G.C. Nicolescu), ci al treilea, venit pe lume după Catinca (născută în 1819) și Thodosăia (născută în 1820). Așadar, dacă astăzi se știe cu certitudine că părinții poetului s-au căsătorit în toamna lui 1817 la Târgu-Ocna și că el a fost al treilea copil, a susține că s-a născut la 14 iunie 1818 înseamnă a accepta că mama sa e deținătoarea unui record mondial absolut, întrucât a dat naștere, pe rând, la trei copii în mai puțin de un an.

E de mirare însă că ieșeanul Victor Durnea, autor al *Tabelului chronologic* din prezenta ediție de *Poezii*, deși avea cunoștință despre excelența lucrare a lui Sever Zotta – pe care o menționează corect la anul 1921 – totuși n-o utilizează. În capitolul VII al cărții sale, intitulat *Catinca Alecsandri, sora poetului (1819–3 dec. 1857)*, „șeful Arhivei Statului din Iași” precizează, pe bază de documente „conforme” (originale), descoperite de el, că sora poetului era născută în 1819 (nu în 1816 sau 1817, cum spune V. Durnea!). Nu doar Sever Zotta considera ca fiind „definitiv închisă” discuția referitoare la data nașterii Catincăi, ci și ceilalți biografi ai poetului, între care G. C. Nicolescu, cel care, în *Viața lui Vasile Alecsandri* (ed. a treia, 1975), spunea chiar că „data nașterii Catincăi Alecsandri aduce o lămurire în plus în controversa asupra datei nașterii scriitorului” (p. 10), în sensul că exclude posibilitatea venirii pe lume a acestuia în anul 1819. Cât despre 14 iunie 1818, ca dată de naștere a lui Vasile Alecsandri, nici nu poate fi vorba, întrucât e adusă în discuție pe baza unei așa-zise mărturii de mitrică, de fapt o copie pe versoul căreia sunt însemnările care arată cum a fost pusă la cale întocmirea acestui „act fals” (calificativul aparține poetului însuși) de către V. Alecsandri-tatăl, de convență cu funcționarul Dicasteriei de la Mitropolia din Iași. Știind bine că era vorba despre un „act fals” (cum i-a declarat, în 1886, lui G. Bengescu, cel dintâi biograf al lui Alecsandri), poetul l-a ignorat, știind bine că el era născut în iulie 1821, în împrejurări cu totul speciale (luptele dintre ienicerii turci și eteriștii lui Ipsilanti), care nu puteau fi nici confundate, nici uitate și pe care le-a relatat în *Suvenire din viața mea* (1865). Așa-zisa mărturie de mitrică era un fals pentru simplul fapt că în 1818 nu existau registre de mitrică la biserici, acestea fiind introduse abia în 1832, prin Regulamentul Organic! (A se vedea articolul „Un fals act de naștere: «mărturia de mitrică»”, în *Convorbiri literare*, 150, nr. 7, 2016, pp. 162 - 166). În paranteză fie spus, întrebând de cineva de ce Călinescu n-a luat în seamă „mărturia de mitrică”, Al. Piru a răspuns: „n-a citit tot”, adică n-avea știință despre respectivul document. Realitatea e că G. Călinescu a ignorat „mărturia de mitrică” întrucât înțelesese că e vorba de un fals, fiindcă iată ce spune în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (ed. a doua, 1983, p. 281): „În privința datei nașterii lui V. Alecsandri (o „mărturie de mitrică” dă ca dată a nașterii 14 iunie 1818) a fost discuție aprinsă și nu ne rămâne decât să acceptăm una, mai probabilă, aleasă chiar de poet, aceea de 21 iulie 1821. Ivirea la viață a fost romantică. Fugind de răzmeriță înspre Munții Bacăului, mama își împlini rostul în căruță, păzită de departe de patru slugi înarmate”. De altfel, anul corect al nașterii lui Alecsandri ar fi putut fi dedus de V. Durnea, printr-un calcul elementar, chiar din prezenta ediție bibliofilă, unde coordonatorul acesteia, acad. Eugen Simion, spune că Heliade Rădulescu (născut în 1802) era „cu 19 ani mai în vârstă” decât Alecsandri (vol. I, p. CXXXIV).

Și dacă tot am început discuția pe marginea *Tabelului cronologic* al acestei ediții de *Poezii*, vom continua să semnalăm aici și alte erori, confuzii, omisiuni și inadvertențe existente în acest important compartiment al lucrării. Așa, de pildă, *Tabelul...* în cauză debutează cu această flagrantă eroare: „1780 iunie – Pentru prima dată un act oficial menționează un antecesor al scriitorului, anume pe bunicul său patern, sulgerul Mihalache Alexandru, care era pe atunci „sameș al Mănăstirii a Svântului Spiridon”. În realitate, cel mai vechi act oficial, în care e menționat un strămoș în linie paternă al poetului, este actul din 26 octombrie 1780 prin care medelnicerul Alexandru Alecsandri, „de nație grec”, căpitan de poliție („baș-ceauș peste o sută de lefegii”) cumpără un teren din curtea Bisericii Sf. Ilie din Iași, pe care

își va construi o casă (existentă și astăzi, pe str. V. Alecsandri), casă în care va locui familia poetului începând din 1827, când tatăl acestuia, vornicul V. Alecsandri, o cumpără de la unchiul său Iordachi Alecsandri. Fiindcă după decesul lui Alexandru Alecsandri, străbunicul poetului, casa din str. Sf. Ilie rămâne moștenire – conform dreptului cutumiar românesc – băiatului cel mai mic, Iordachi, care însă era stabilit în Basarabia încă înainte de răpirea acesteia de către ruși (în 1809, de pildă, e menționat ca ispravnic de Ismail). Abia în 1827, vornicul Alecsandri, tatăl poetului, va cumpăra casa de la unchiul său Iordachi, fratele tatălui său Mihalache Alexandru, care nu-și va lua numele Alecsandri „după numele soției” – cum greșit scrie V. Durnea, neștiind că acel Alexandru Alecsandri era străbunicul patern al poetului. Știm asta, între altele, și din acea *foaie de zestre*, din 1801, păstrată astăzi la Academia Română. *Foaia de zestre* – în care e menționată Eleana Alecsandri, „căpităneasa”, adică soția celui „baș-ceaș” dar și copiii ei – este unul dintre cele trei prețioase documente descoperite de poet, în 1875, într-un sipet din casa străbunicului său (în care el a locuit, practic, din 1827 până în 1890), documente pe care a avut inspirația să le publice atunci, sub titlul „Trei curiozități”, în *Convorbiri literare* (IX, nr. 7, 1 octombrie 1875, pp. 274-279).

Dar, de fapt, nici acest act din 26 octombrie 1780 nu este cel mai vechi în care e menționat un antecesor al lui Vasile Alecsandri, fiindcă există un document încă și mai vechi, referitor la un strămoș pe linie maternă al poetului. Este vorba de Dumitrachi Cozoni de la Târgu Ocna (străbunicul matern al poetului), fiu al lui „Gheorghe Cozoni Grecul din București” (pe care-l menționează G. Călinescu, crezând că acesta era străbunicul poetului). În realitate, „Gheorghe Cozoni Grecul” – român macedonean emigrat din nordul Greciei, unde există și astăzi prefectura Kozoni – era stră-străbunicul matern al poetului Alecsandri. Numele Dumitrachi Cozoni apare într-un hrisov din 1759 prin care domnitorul Ioan Teodor Callimachi îl „întărește proprietar asupra moșiei Brătești de lângă Târgu Ocna” (Cf. M. Cosmescu, „Obârșia poetului Alecsandri”, în revista de istorie Carpica, XXII, 1991, p. 101). Iar fiul acestui Dumitrachi Cozoni – care va purta, conform tradiției, numele tatălui – este „pitarul Dumitrachi Cozoni ot Ocna”, tatăl Elenei, mama poetului și, deci bunicul matern al acestuia. Din „schița genealogică” a familiei – întocmită de Dumitrachi Cozoni la 24 iulie 1846 – știm cu certitudine că bunicul poetului se născuse în 1755. Aceasta ar fi, deci, cea mai veche informație despre un antecesor al poetului.

Să mergem mai departe, la anul 1794, când ni se dă ca sigură informația că Mihalache Alexandru sau Alexandri „se stinge din viață prematur”. Nu există niciun document care să ateste anul când a decedat bunicul patern al poetului. Dimpotrivă, există cel puțin două mărturii care ne determină să credem că Mihalache Alexandru a fost un longeviv. Cea dintâi aparține arhondologului Constantin Sion, rudă cu familia poetului, care spune că bunicul acestuia a trăit „pân pe vremea domniei lui Ioan Vodă Sturdza” (*Arhondologia Moldovei*, București, Minerva, 1973, p. 9), adică – precizăm noi – până după 1823, când ar fi avut peste 60 de ani. Iar într-un act oficial din 1849, vornicul Vasile Alecsandri, tatăl poetului, se declară: „Vasile Alecsandri, fiul D-sale sulger Mihalaki Alicesandru”, ceea ce ne face să credem că acesta din urmă era încă în viață, având puțin peste 80 de ani...

Un tabel cronologic se alcătuiește cu maximă coerență și acribie, pe ani și – dacă e posibil – pe luni și zile. Nu acesta este cazul *tabelului cronologic* de care ne ocupăm aici, în care după 1794 urmează... tot 1794. Mai precis: „1794–1816”, o perioadă de 22 de ani, unde autorul include, amestecă, suprapune și încurcă – pe trei pagini – evenimente diverse, care exced cu mult anul 1816 – limita pe care autorul

însuși o fixase. Astfel, aflăm că în toată această perioadă (nu ni se spune anul), tatăl viitorului scriitor „se căsătorește cu Elena, fiica pitarului Dumitrachi Cozoni de la Târgu Ocna”. (Biografia poetului ne spun că asta s-ar fi întâmplat în 1817). Apoi, în anul următor, 1818, Vasile Alecsandri – tatăl „primește cel dintâi rang boieresc, cel de medelnicer.” În sfârșit, depășind iarăși limita cronologică autoimpusă, V. Durnea ne oferă o serie de informații referitoare la tatăl poetului, mergând chiar până în 1844, când acesta e numit vornic. Apoi, întorcându-ne în timp, ni se spune: „După ce se mută în Capitală, el cumpără (de la unchiul Iordachi Alecsandri, șătrarul aflat la Chișinău), o casă pe ulița Sf. Ilie (...). În 1826–1831 cumpără, de asemenea, moșia Mircești...” În realitate – conform confesiunilor de mai târziu ale poetului, după ce a venit de la Bacău, în 1822, familia medelnicerului Alecsandri, care fusese numit atunci sameș la Visterie, a locuit într-o casă mică și urâtă, căci abia în 1827 va reuși tatăl viitorului poet să cumpere casa din str. Sf. Ilie (care fusese sigilată de proprietar, conform uzanțelor vremii), plătind „bezmen” (emfiteoză) pentru teren Bisericii Sf. Ilie.

Urmează „1816 sau 1817” când – ni se spune – „vine pe lume primul copil al soților Elena și Vasile Alecsandri, Catinca, botează de logofătul Iorgu Ghica.” Așa este, doar că anul nașterii Catincăi este – cum am arătat anterior – 1819. Despre Iorgu Ghica, protectorul lui Alecsandri – tatăl, ar fi trebuit să ni se spună, la momentul potrivit, că a fost nașul de cununie al părinților viitorului poet, în 1817, la Târgu Ocna.

Urmează „1818 iunie 14” – când „se naște la Bacău, conform unei „mărturii mitricale”, cel de al doilea copil al medelnicerului Vasile Alecsandri și al soției sale, copil care primește la botez prenumele tatălui”. În mod corect, de astă dată, Victor Durnea reproduce, în continuare, un fragment din autobiografia *Suvenire din viața mea*, în care poetul preciza: „Sunt născut în Bacău, la anul 1821, luna iuli, în timpul revoluției grecești a prințului Ipsilanti. Țara fiind pe atunci în prada eteriștilor greci și a enicerilor, părinții mei fură nevoiți a se adăposti în codri, cu copiii lor (s.n. L.C.) și cu câțiva servitori credincioși”. Întrucât viitorul poet nu era născut în momentul plecării părinților săi în bejanie, e limpede că pluralul *copiii* se referă la cele două fete venite pe lume înaintea sa: – Catinca (n. 1819) și Thodosâia (n. 1820) – ambele menționate în „schița genealogică” întocmită de bunicul poetului la 24 iulie 1846 (Vezi Sever Zotta, „Trei surori necunoscute ale lui Vasile Alecsandri”, în *Revista Arhivelor*, vol. I, nr. 1-3, 1924-1926, pp. 139-140).

În noianul altor numeroase amănunte și comentarii de prisos, întâlnim, menționată cu probitate, încă o informație corectă: „Această dată de naștere (iulie 1821) este înscrisă pe actul de căsătorie din 1876 (...) și de asemenea într-un album al societății Junimea”. În realitate, există cel puțin încă două importante documente oficiale – olografe, de astă dată – în care este menționată data de 21 iulie 1821 și care ar fi trebuit amintite, în mod obligatoriu, în acest tabel cronologic. Cel dintâi este un formular pe care poetul a trebuit să-l completeze în 1851, când a fost numit director al Arhivelor Statului din Iași și care se află în *Condica de calități pentru angajații Arhivei Statului a Principatului Moldovei*. Cel de al doilea este o *Notă biografică* autografă pe care poetul a înaintat-o Academiei Române, la cererea acesteia, în mai 1879, din care reproducem aici acest fragment: „Prenumele: Alecsandri; Numele de botez: Vasile; Data nașterii: 1821 – luna iulie; Locul nașterii: Bacău” (Arhiva Academiei Române, Mapa A-7-1879). Iar referitor la *actul de căsătorie* (reprodus de N. Zaharia în monografia din 1919), ar fi trebuit precizat, în mod obligatoriu, că acesta a fost eliberat pe baza actului de naștere al lui Vasile Alecsandri, care fusese „eliberat

și legalizat” de Tribunalul Bacău cu nr. 5920 din 30 martie 1873. Survin aici, în mod firesc, cel puțin două întrebări. Prima: Dacă *mărturia de mitrică* ar fi fost un act valabil, cu putere juridică, pentru ce s-ar mai fi străduit poetul să-și obțină actul de naștere? A doua: Dacă există un *act de naștere* (plus un altul de căsătorie) în care e consemnată data de 21 iulie 1821 ca dată de naștere a poetului, pentru ce autorul *tabelului cronologic* a preferat data de 14 iunie 1818, înscrisă într-un „act fas”, confecționat *ad-hoc* și *post-festum* spre a-i servi viitorului scriitor la Sorbona, pentru înscrierea la bacalaureat (întrucât nu avea încă 16 ani împliniți)? Ce-ar fi dacă am susține și noi că Victor Durnea nu e născut la 26 octombrie 1951, ci la...14 iunie 1948, de pildă. Nu cred că i-ar conveni...

Există – cum spuneam – în acest *tabel cronologic* multe informații și comentarii care nu-și aveau locul și rostul (nefiind vorba aici de o biografie ori monografie), în timp ce alte date și informații lipsesc în mod nejustificat, sau sunt prezentate eronat. Așa, de pildă, aflăm că la 3 octombrie 1876 „are loc, la Mircești, căsătoria lui Vasile Alecsandri cu Paulina Lukassiewicz, considerată necesară în condițiile în care fiica lor, Maria, revenea în țară de la studii și se pregătea să se mărite.” S-ar putea deduce de aici că acesta va fi fost singurul motiv al căsătoriei tardive a părinților Mariei. În realitate, căsătoria părinților ei n-avea nicio legătură cu adopția Mariei de către tatăl ei. Victor Durnea iarăși nu știe că Vasile Alecsandri reușise s-o treacă pe numele său pe Maria (recunoscându-și paternitatea) încă din data de 25 iunie 1874, pe baza *actului* său *de naștere* (și nu pe baza actului fals din 12 iulie 1835, despre care nu înțelegem de ce l-o mai fi adus în discuție)...

Apoi, într-o ediție de *Poezii* apărută sub egida Academiei Române, cum este aceasta, ar fi trebuit amintit faptul că Vasile Alecsandri a devenit, la 6 martie 1884, președinte al acestui înalt foc științific și cultural, conducând sesiunea din acel an....

Debutând cu o informație eronată, *tabelul cronologic* întocmit de V. Durnea se încheie în aceeași notă. Enumerând câteva scrieri consacrate lui V. Alecsandri între 2010-2014, autorul *Tabelului*... spune că remarcabila lucrare a băcăuanului Adrian Jicu se intitulează *Mon Cher Basile. Eseu despre identitatea lui Vasile Alecsandri*. Corect: *Eseu despre identitarul lui Vasile Alecsandri*, ceea ce e cu totul altceva.

Firesc ar fi fost ca acum, la bicentenar, să ni se ofere, în această ediție academică, un tabel cronologic corect și complet al vieții și operei lui Vasile Alecsandri. Din păcate, n-a fost să fie așa, altfel încât cea mai amplă *cronologie* (pp. 199-239) rămâne – fără falsă modestie – cea din lucrarea noastră *Bicentenar Vasile Alecsandri. 1821- 2021*, volum distins, de către Ministerul Cercetării și Inovării, cu *Diploma de excelență* la „Euroinvent Book Salon” (Iași, 16 mai 2019).

Dar, ca să fim drepecți, în pofida acelor omisiuni sau erori semnalate de noi aici, *Tabelul cronologic* – semnat de V. Durnea și plasat în prima parte a volumului I, imediat după *introducerea* acad. Eugen Simion – nu e lipsit de merite. Căci ieșeanul Victor Durnea – având titlul de doctor în filologie (1999) și rangul de cercetător științific gradul I (2004), este un mai vechi colaborator al Fundației Naționale pentru Știință și Artă, unde a coordonat, de pildă în 2014, volumul de *Opere* ale lui G. Ibrăileanu, cu o *introducere* aparținând tot academicianului Eugen Simion. Competența și vasta sa experiență în domeniul alcătuirii edițiilor se răsfrâng, benefic, și în cadrul lucrării de care ne ocupăm aici, unde s-a ocupat și de *dosarul critic* constând în selectarea celor mai relevante opinii referitoare la personalitatea și opera bardului de la Mircești. Presupunem că *dosarul critic* – cum e menționat pe pagina de titlu și în caseta tipografică de pe versoul acesteia – este identic cu secțiunea *Referințe*

critice aflată la finele volumului II, în cadrul căreia sunt antologați nu mai puțin de 22 dintre cei mai de seamă critici și istorici literari, începând cu Titu Maiorescu, N. Petrașcu, Ilarie Chendi, N. Iorga, G. Ibrăileanu, continuând cu Tudor Vianu, Vladimir Streinu, D. Caracostea, G. Călinescu, Ion Pillat, Șerban Cioculescu și sfârșind cu G. C. Nicolescu, Al. Piru, Edgar Papu, Mihai Drăgan, Florin Faifer, Paul Cornea, Eugen Simion, Mircea Scarlat, I. Negoïtescu, Nicolae Manolescu, Mihai Zamfir. Antologatorul s-a străduit să distribuie cu obiectivitate spațiul grafic cuvenit fiecăruia dintre cei 22 de comentatori ai liricii alexandrinene – conform unor criterii axiologice rigurose gândite – adică alocând fiecăruia numărul de pagini pe care-l merită (conform modelului, devenit clasic, pe care ni-l oferă *Istoria...* lui Călinescu). În general, operația i-a reușit, cu o singură excepție – zic eu – în cazul lui Al. Piru, pe care-l plasează surprinzător, în fruntea plutonului, acordându-i nu mai puțin de 29 de pagini, cu mult peste coordonatorul lucrării, rămas pe locul secund cu 23 de pagini, și chiar peste Nicolae Manolescu, aflat pe locul trei, cu 18 pagini.

N-o să mă hazardez a comenta – fiindcă nu este nici locul, nici momentul – modul în care a fost receptată creația poetică al lui Alecsandri în articolele la temă, cum se spune, ale criticilor menționați anterior, mai ales că a făcut-o, în chip magistral, academicianul Eugen Simion în ampla și substanțiala *Introducere* din fruntea volumului I al prezentei ediții, oferindu-ne ceea ce s-ar putea numi un *Alecsandri în imaginarul criticii*. Aș putea doar să remarc faptul că *Introducerea* pe care o semnează acad. Eugen Simion – structurată monografic în nu mai puțin de 17 subcapitole care epuizează, tematic, întreaga creație lirică a poetului – reprezintă un text inedit care, împreună cu cele 84 de pagini consacrate lui Vasile Alecsandri în *Dimineța poezilor. Eseu despre începuturile poeziei române moderne* (1980), fac din venerabilul academician cel mai de seamă exeget al lui Alecsandri la momentul actual.

În calitatea sa de disciplină care se ocupă cu editarea textelor și alcătuirea edițiilor, *ecdótica* (și nu editologia, cum spun unii) este o îndeletnicire pe cât de complexă, tot pe atât de dificilă, solicitând, din partea celor care o practică, nu doar acribie, răbdare și chiar minuție de orfevru, ci și înalt profesionalism concretizat în solide cunoștințe de filologie, de teorie și istorie literară. Poate de aceea, specialiști competenți în domeniu se găsesc astăzi din ce în ce mai rar, ceea ce face ca edițiile critice din clasici să dispară cu totul de pe piața cărții. E bine măcar că, din când în când, sunt reeditate edițiile critice de odinioară ori apar ediții complete ale operelor unor mari scriitori, clădite pe temelia solidă a unor mai vechi ediții. Este cazul acestor două volume de *Poezii* ale lui Alecsandri, despre care, într-o *Nota asupra ediției*, se precizează: „Prezenta ediție – o culegere a poeziilor semnate de Vasile Alecsandri și a celor culese de acesta – se bazează pe Vasile Alecsandri, *Opere*, I, II, III, *Poezii*, text ales și stabilit de G. C. Nicolescu și Georgeta Rădulescu-Dulgheru, studiu introductiv și comentarii de G. C. Nicolescu, București, Editura pentru Literatură, 1966. De această *notă asupra ediției*, precum și de „revizia, completarea și actualizarea ediției” – aflăm de pe pagina de titlu – s-a ocupat un colectiv de tinere cercetătoare format din Adnana Boioc Apintei, Valentina Cojocar, Bianca Croitor, Adina Dragomirescu și Emanuela Timotin. Este meritul acestora că – atunci când au comparat ediția din 1966 (pe care editorii de atunci o prezentau drept „o culegere *aproape integrală* a poeziilor lui Vasile Alecsandri) cu cele trei volume de *Poezii* ale ediției antume din 1875–1880, dar și cu edițiile postume din 1896 și 1904 – au observat că „din cauza cenzurii, anumite texte, deși publicate de Alecsandri în timpul vieții, nu se regăseau în ediția din 1966”. Din această categorie făceau parte, de pildă, cele cu conținut

religios, precum *Legenda sfințirii bisericii de la Curtea de Argeș*, cea referitoare la *Răpirea Bucovinei*, cele 16 *Cântice din Basarabia*, culese de Vasile Alecsandri și multe altele care sugerau apropierea autorului de Casa Regală, cum ar fi *Regina Sylva* sau *Balada Peleşului*, ori *Versuri scrise în cabinetul Regelui* ș.a. Se poate lesne deduce că a fost vorba de un travaliu imens de verificare, comparare, transcriere și colaționare, dar și de căutare în periodice și în manuscrisele de la Academie, ori de completare a notelor de subsol aparținând lui Alecsandri și chiar de comentare a unora dintre poeziile nou incluse, „cu scopul de a facilita înțelegerea unor versuri”. Căci – deși a fost preluată secțiunea „Note și comentarii” aparținând lui G. C. Nicolescu, din ediția 1966 (eliminând doar „pasajele care par a fi fost impuse de contextul epocii”), totuși au fost adăugate o serie de note și comentarii aparținând cercetătoarelor anterior menționate.

Ar mai fi de spus, poate, că poeziile sunt așezate în ordinea în care au fost publicate de autor, ca și în ediția din 1966, unde este notat că „gruparea poeziilor s-a făcut respectându-se cu strictețe voința scriitorului, el însuși foarte riguros în această privință”. Ar fi fost însă absolut necesară, într-o ediție critică precum aceasta, numerotarea fiecărei poezii, urmând ca același număr de ordine să fie atribuit comentariului respectiv al poeziei, așa cum procedase de pildă, Marta Anineanu în cazul scrisorilor poetului, în ediția critică de *Opere* VIII, IX și X, de la Editura „Minerva” (1976–1985). De asemenea, ar fi fost absolut necesar un *indice de nume* și chiar unul *al poeziilor după titlu*, nu doar pentru a facilita utilizarea volumelor de către potențialii cercetători, ci și pentru a onora – măcar în parte – promisiunea din caseta de pe pagina IV, în care se preciza că ediția „conține bibliografie și index”...

În ansamblu însă, ediția e bine organizată, iar aparatul critic este mai bogat și mai divers decât cel al precedentelor ediții cuprinzând poeziile lui Alecsandri. Grație meritelor menționate, s-ar putea afirma că prezenta ediție are plenitudinea lucrărilor exhaustive, în care sunt puse la contribuție toate datele despre un anumit subiect.

Fiind vorba de o ediție critică cu atribute/ valențe bibliofile și, mai ales, de cea dintâi ediție integrală a poeziilor lui Alecsandri, firesc ar fi fost să i se acorde însemnătatea unui eveniment literar. Ea ar fi trebuit apreciată deopotrivă pentru valoarea cunoscută a operei editate, cât și pentru calitatea prestației editorilor. Dar, la noi, întrucât critica edițiilor nu se axează pe exigențe specifice, aceasta e adeseori o critică generală, estetică și nu una de detalii, textologică, nediferențindu-se prea mult de critica producției editoriale curente, sau chiar de ceea ce se cheamă „critica de întâmpinare”.

În concluzie, se cere acordată o înaltă apreciere colectivului de editori coordonați de academicianul Eugen Simion, pentru efortul lor și desăvârșitul profesionalism. Cât despre Vasile Alecsandri, scriitor capital al literaturii noastre, căruia pentru excelența prestației lirice i s-ar cuveni titlul de *poet național*, s-ar putea spune că merita acum, la momentul aniversării bicentenarului, o astfel de ediție critică monumentală (2388 pagini!), alcătuită cu maximă acuratețe și acribie...

Liviu Chiscop⁴

⁴ Universitatea de Stat din Moldova.